

ПЕДАГОГІКА

professional activities of future cybersecurity professionals and identifying soft skills developed during Business English classes, as well as elaborating assignments that would contribute to their development.

Theoretical, general scientific, and empirical **methods** were employed during the research, which took place at the National Aviation University and involved Master's degree students majoring in "Cybersecurity".

Result. Upon conducting the analysis of methodological literature and regulatory documents (the Standard of Higher Education for "Cybersecurity" at the second (master's) level, educational and professional programs and syllabi), the study examined the process of cultivating future cybersecurity professionals' soft skills during their study of Business English. The analysis led to the compilation of the list of soft skills that are developed during the classes, including practical application of the acquired knowledge, research skills, analytical abilities, abstract thinking, critical thinking, communication skills for networking with diverse professional groups, and teamwork skills. The author illustrated tasks and gave recommendations on effective forms and methods for developing and improving these skills, such as the case method, role-plays, the project method, discussions, debates, etc). The study explored how the incorporation of these soft skills enhances collaboration and efficiency in the area of cybersecurity and highlighted their role in fostering critical thinking and analytical skills crucial for identifying and addressing cyber threats.

Conclusions. It is worth noting that tasks designed for developing soft skills during Business English classes contribute not only to the improvement of communication and teamwork skills but also to the development of abstract thinking and critical analysis. These skills are vital for successful professional activities in the field of cybersecurity. This emphasizes the importance of soft skills development in higher education across disciplines ensuring the readiness of future professionals to meet the challenges of the modern information environment.

Keywords: soft skills; generic competencies; Business English; cybersecurity professional; communication skills; critical thinking; teamwork skills.

DOI

УДК 159.0371.2.37.04

А. Ларіонцева

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ ЯК ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВОЇ ЯКОСТІ У МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Резюме

Мета. У статті проведений теоретичний аналіз та визначено актуальність дослідження проблеми розвитку самостійності майбутніх психологів в процесі професійної підготовки, обґрунтована актуальність вирішення проблеми, розглянуто теоретичні питання розвитку самостійності майбутнього психолога.

Актуальність дослідження зумовлена глибинними трансформаціями цінностей буття сучасного українського суспільства, пов'язаними з переосмисленням життєтворчості людини.

Входження вітчизняної освіти до європейського освітнього простору сприяло розширенню ціннісно-сислової сфери суспільної свідомості українців та стимулювало вітчизняний контент до переосмислення сутності освітньо-наукових процесів в розвитку самостійності фахівців.

Головною метою професійної підготовки майбутніх фахівців є осмислення та прийняття ними соціальних, особистісних, професійних цінностей; розвиток самостійності та їхньої ціннісної самосвідомості загалом.

Реалізація цієї мети в закладах вищої освіти, зокрема в контексті професійної підготовки майбутніх психологів, пов'язана з розробленням та впровадженням інноваційних освітніх технологій, які зможуть активізувати розвиток у майбутніх фахівців самостійності.

Методики дослідження. Висвітлюються теоретичні методи, які передбачають аналіз наукової літератури за темою дослідження та узагальнення здобутої інформації, системний

аналіз, узагальнення теоретично-методологічних підходів до проблеми, розробку та обґрунтування теоретичної моделі предмету дослідження.

Метод логічного узагальнення - для теоретичного обґрунтування значущості поставлених завдань та уточнення ключових понять дослідження.

Результати. Розкрито важливість розвитку самостійності в процесі професійної підготовки майбутнього психолога.

Висновки. Соціально-економічні перетворення, які постійно відбуваються у суспільстві, ставлять нові вимоги до особистості сучасного фахівця. Все більшого значення для фахівця набуває здатність бути суб'єктом свого професійного розвитку та самостійно знаходити вирішення соціально та професійно значущих проблем в умовах мінливої дійсності.

Наростаючі темпи розвитку нових технологій, інформаційний "вибух" та швидке "застаріння" інформації; різке ускладнення, автоматизація та комп'ютеризація виробничих процесів; висока вірогідність виникнення "нестандартних" ситуацій у виробничій та соціальній сферах, умови невизначеності через політично-економічні події в країні і в світі в цілому, висувають все нові вимоги до майбутніх психологів.

Особливо підкреслюється необхідність набуття здатності до прийняття адекватних рішень в "нестандартних" ситуаціях, в умовах дефіциту часу та наявності навичок оптимальної взаємодії із іншими учасниками виробничого процесу у спільній професійній діяльності в колективі.

Ключові слова: психолог; самостійність; професійна підготовка; розвиток; цінності; майбутній фахівець.

Вступ. Однією з ключових сучасних психолого-педагогічних проблем у підготовці майбутнього психолога до професійної діяльності, є необхідність забезпечити ефективну та гармонійну соціальну адаптацію молодих особистостей до нинішніх змін у суспільстві та їх підготовку до самостійного життя. Враховуючи основні пріоритети освітньої реформи в Україні (Павлюк, Грись & Шопша, 2019), де висуваються вимоги до студентоцентрованого навчання, самостійність розглядається як одна із складових комплексних рис особистості майбутнього фахівця, що повинна стати головною метою не лише освітніх програм, але й результатом якісних міжособистісних взаємодій в системі "викладач-студент-роботодавець".

Відродження української держави на основі демократії і гуманізму вимагало змін концепції і світоглядного підходу до розуміння людини. Однією з першочергових завдань став розвиток національної освіти, зокрема вищої освіти, з метою підготовки майбутніх фахівців, з навичками, що формують самостійність, креативність, відповідальність, активність, соціальну зрілість та орієнтованість на творчість. Сьогоднішні підходи до навчання включають в себе розвиток професійної діяльності та різнобічну підготовку фахівця високого рівня.

В той же час важливим не є лише кількість знань або їх об'єм, але й якість знань та здатність ефективного використання їх у практичній професійній діяльності.

Спрямування вищої освіти на підготовку "фахівців-споглядачів" призвело до ситуацій, коли майбутні фахівці, хоча і мають достатні теоретичні знання, в той же час, не вмють орієнтуватися в соціальному оточенні, виявляти професійні проблеми та вчасно їх вирішувати. Авторське розуміння, що, завданнями професійної підготовки майбутніх магістрів психологів повинно полягати в систематизації знань, розширення професійного інформаційного поля, розвиток дослідницької спрямованості і зорієнтованість на практичну діяльність, де майбутній фахівець зможе самостійно вирішувати поставленні перед ним завдання (Волошина, 2015).

Самостійність як в шкільному віці, так і в студентському віці вважається одним з важливих показників успішності освіти, яка визначає здатність студентів приймати незалежні рішення під час подолання навчальних труднощів і розвитку необхідних знань, навичок та вмінь для майбутньої професійної діяльності. Будучи складним соціально-психологічним явищем, самостійність вивчається з різних методологічних підходів і має міждисциплінарний характер. Тому дослідження цього явища проводяться в різних наукових галузях, включаючи філософію, педагогіку і психологію.

Вважаємо, що необхідним є новий підхід до складових компетентності майбутніх психологів, які повинні бути основою освітніх програмах їх підготовки в ЗВО. Проблеми, які потребують вирішення, не обмежуються лише визначенням нового набору професійних навичок або оновленням знань, що передаються. У сучасному контексті пріоритетів освітніх реформ в Україні, спостерігається розвиток нової освітньої парадигми, яка сприятиме переходу суспільства

ПЕДАГОГІКА

до іншої соціальної та економічної моделі. Останнім часом професійна освіта у всьому світі відходить від акценту на набуття в основному професійних знань, умінь та навичок, намагаючись забезпечити розвиток сучасних ключових компетенцій або навичок, необхідних у XXI столітті.

У сучасному суспільстві загалом і в професійних групах зокрема очікується, що майбутні фахівці будуть мати Soft Skills; креативне та критичне мислення, навички кооперації та міжнаціональної комунікації; чітке розуміння цілей державотворення; широку професійну ерудицію, високий рівень культури і активність в суспільстві.

Зміст підготовки майбутніх психологів повинен включати психологічний супровід для розвитку цих якостей в їх системних взаємозв'язках і відношеннях (Волошина, 2015).

Мета статті полягає в теоретичному аналізі існуючих поглядів щодо необхідних умов для розвитку самостійності у майбутніх психологів, і як ця якість може вплинути на їх професійну підготовку до майбутньої професійної діяльності.

Основним завданням нашого дослідження є теоретичний аналіз досліджень, який проводиться з метою узагальнення наукових розробок провідних вітчизняних і зарубіжних вчених у сфері вивчення питання формування самостійності майбутніх психологів в процесі професійної діяльності для визначення етапів розвитку самостійності у майбутніх психологів та розглянути походження цього процесу в контексті професійної підготовки.

Методи та методики дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження є фундаментальні та сучасні положення педагогічної теорії, напрацювання зарубіжних і вітчизняних науковців-педагогів та фахівців у галузі практичної психології та педагогіки.

Будь-яке дослідження варто розпочинати з теоретичного метода, який передбачає з'ясування й уточнення визначень базових понять для подальшого осмислення сутності досліджуваного об'єкта.

Для розв'язання поставлених завдань нашого дослідження було використано теоретичний метод (аналіз, абстрагування, узагальнення, систематизація, моделювання), що застосовувався для визначення теоретико-методологічних положень дослідження проблеми розвитку самостійності в процесі професійної підготовки майбутнього психолога в умовах соціальних змін.

Результати. На основі проведеного теоретико-аналітичного аналізу уточнено зміст та визначення поняття «самостійності» в процесі професійної підготовки майбутнього фахівця; аналіз досліджуваної проблеми засвідчив, що обрана тема є актуальною та доцільною для дослідження в подальшому, тому що, проблема готовності майбутніх психологів до самостійної професійної діяльності є важливим аспектом загальної системи навчання майбутніх фахівців та їх психологічної підтримки.

Ця проблема стосується численних аспектів психологічних наук, пов'язаних з особистісними властивостями, психічними станами та потенційними можливостями особистості, які визначають успішність професійної підготовки.

Якість підготовки майбутнього фахівця до самостійної роботи залежить не лише від їхньої зацікавленості у професії, але й від того, наскільки вони відповідають сучасним вимогам професійної сфери і увага повина акцентуватися не тільки на оволодінні майбутнім фахівцем професійних знань, вмінь та навичок, а і на вихованні особистості самого студента.

Дискусія. Система підготовки фахівців набула значного досвіду у підготовці студентів різних галузей, основна увага якої спрямовувалася на інформаційну наповненість знань студентів. Проте педагогічний процес ЗВО має на меті не тільки розвиток навичок самопізнання, пізнання, комунікації, та позитивної співпраці. Це особливо актуально в контексті розвитку самостійності як однієї з найважливішої якості для майбутніх фахівців. Основна увага повинна приділятися якості знань та здатності їх практичного застосування.

У психології самостійність розглядається як одна з ключових якостей особистості, яка виражається у здатності визначити свою мету, наполегливо працювати над її досягненням, самостійно і з відповідальністю ставитися до своєї діяльності та діяти свідомо з ініціативою. Самостійність проявляється не лише в звичайних ситуаціях, а й у нових умовах, які вимагають прийняття нестандартних рішень (Пасов, 2002).

Самостійною особою вважається та, яка здатна діяти незалежно від сторонньої допомоги або керівництва; має критичний підхід до впливів ззовні, аналізуючи та оцінюючи їх на основі власних поглядів і переконань, а також володіє незалежністю, визначеністю та бажанням відстоювати власні думки (Павлюк, Грись & Шопша, 2019).

Вважаємо доречним розглянути сутність поняття «самостійність».

Самостійність - це важлива вольова риса особистості, яка виражається в ініціативному, критичному та відповідальному ставленні до власної діяльності, вмінні планувати її; ставити перед собою завдання та знаходити нові шляхи вирішення проблем без залучення зовнішньої допомоги.

Вчений Є. Рапацевич розглядає концепцію "самостійності мислення" як здатність особистості відзначати питання, які потребують розв'язання, із знаходженням відповіді на них без чужої допомоги, тобто, самостійний розум не шукає готових відповідей і не використовує чужі думки або позиції без необхідності. Людина з самостійним мисленням "творчо підходить до осмислення реальності, шукає нові способи її дослідження, виявляє нові факти і закономірності, ставить нові гіпотези і теорії (Павлюк, Грись & Шопша, 2019). Самостійність мислення також пов'язана з критичним підходом до інформації."

Як видно з різних поглядів вчених, існують різні підходи до розуміння "самостійності" мислення. Ряд авторів, такі як Л. С. Виготський, В. І. Моросанова та інші, розглядають її як властивість особистості. Також, дослідник А.К. Осницький описав самостійність, як продуктивну активність, суб'єктний досвід, модель поведінки або окремий вид здібностей (Павлюк, Грись & Шопша, 2019). При цьому на сучасному етапі розвитку психологічної науки, дослідник А.Ребер, у якого переважали постнекласичні підходи до досліджень, самостійну особистість розглядав як активний суб'єкт, який самодетермінує своє життя і визначав, що самостійність особистості розглядається як властивість, яка здійснюється завдяки психологічному механізму самодетермінації усіх впливів, включаючи внутрішні фактори (наприклад, самостійність мислення, переконань, цінностей) та зовнішні фактори, (комунікація з іншими, освітній простір), що визначаються історією стосунків особистості та її соціальною ситуацією розвитку протягом онтогенезу (Серіков, 2012).

До основних складових аспектів готовність до подолання труднощів, почуття відповідальності, бажання до самоствердження, розумний рівень очікувань, впевненість у власних здібностях, яка стимулює внутрішні резерви і активність, ініціативу, незалежність від дорослих, позитивне ставлення до викликів. У більшості випадків всі ці аспекти самостійності піддавалися впливу і керівництву з боку дорослих, зовнішнього оточення та найближчого соціального середовища, і таким чином вони мають соціальну природу.

Вважаємо доцільним розглянути технологію розвитку самостійності дослідниці Павлюк М.М як системної якості майбутніх фахівців, основним принципом якої є акцент на суб'єктному розвитку та саморозвитку особистості всередині комплексної системи професійної освіти. На наш погляд, важливо розробити такі техніки, які будуть спрямовані на підтримку розвитку особистості та саморозвитку в реальному процесі професійної діяльності майбутніх магістрів психологів, що будуть сприяти не лише сформованості важливих професійних якостей, але й розвитку системних знань про взаємозв'язки людини з природою та суспільством, а також розвитку креативного мислення, критичного мислення, навичок кооперації та комунікабельності (Павлюк, Грись & Шопша, 2019).

Варто розглянути принцип, який орієнтований на внутрішній мотивації до самонавчання, самовиховання та саморозвитку. Один із можливих способів реалізації цього принципу - це стимулювання самостійної творчої діяльності студентів під час стажування, що дасть їм можливість відчувати себе активними учасниками свого професійного зростання і реальної професійної діяльності.

В нашій роботі, у цьому контексті ми звернулися до психологічного підходу, який розглядає особистість як системну якість індивіда. При цьому, Г.О. Балл, видатний український вчений, вказує на важливість не лише визначення основної функції особистості (яка полягає в забезпеченні індивіда можливістю бути відносно автономним та індивідуально виразним суб'єктом культури), але і вивчення засобів, які забезпечують виконання цих функцій. Таким чином, будь-які властивості особистості, які служать інструментами або ресурсами для виконання її ролі як суб'єкта культури (іншими словами, особистісних функцій), можна розглядати як складові системної якості особистості (Балл, 2017).

В процесі проведення теоретичного аналізу нами була звернута увага на тому, що самостійна професійно-орієнтована діяльність має відповідати трьом вимогам.

По-перше, вона має бути складною за змістом, але цікавою, вимагаючи від студента інтелектуальних та емоційних зусиль. По-друге, ця діяльність повинна бути самокерованою, тобто допускати різноманітні шляхи досягнення результату. По-третє, вона має враховувати реальні проблеми і труднощі професійної підготовки. Саме тоді у процесі проходження практики, ці

ПЕДАГОГІКА

вимоги сприяють розвитку соціальної відповідальності і творчої індивідуальності студента, перешкоджають пасивним установкам і інтелектуальному споживачу, а також забезпечують відсутність перфекціонізму і орієнтації на готові шаблони ідеальної професійної поведінки (Балл, 2017).

В той же час, разом із засобами, що сприяють ефективному розвитку самостійності майбутніх фахівців, особливо результативними, на наш розгляд, виявляються такі методи і підходи в процесі професійної підготовки до майбутньої діяльності як творчі завдання та ситуації моделювання, використання кейс-методів, проведення проектної діяльності, тренінги, ролеві ігри та ділові сюжети. Вони застосовувалися під час аудиторних занять і практики і служили як засіб перетворення знань у власні переконання та практичні навички самостійної роботи студента.

Використання означених методів діяльності розкривають основні аспекти спілкування та взаємодії з різними учасниками навчально-виховного процесу у ЗВО на різних рівнях: методичному, психолого-педагогічному, технологічному та організаційному.

Проведений теоретичний аналіз підтвердив, що технологія розвитку самостійності майбутніх психологів має відрізнятися від традиційного підходу, орієнтованого на максимальне надання інформації під час вивчення студентами способів самостійного пошуку знань та перетворення їх на власні професійні погляди. Ця технологія повинна зосереджувати акцент на важливості внутрішньої мотивації студентів для самостійного навчання, розвитку їх особистісних професійних установок і здатності до конструктивної взаємодії у професійному середовищі. Ця технологія повинна бути спрямована на віддачу переваги суб'єктивному навчанню з акцентом на значущість особистісного зростання, порівняно з підвищенням обсягу наданої інформації.

Суперечності, що виникають у сучасному процесі підготовки майбутніх психологів, між індивідуальним, творчим розвитком професійних навичок та масовим, стандартизованим підходом до навчання, можна подолати шляхом включення нетрадиційних методів професійної підготовки, що дозволяють студенту самостійно розробляти власну стратегію практичної діяльності і створювати індивідуалізовану програму для розвитку своїх професійних навичок, спрямовану на досягнення високого рівня професіоналізму.

Проведений нами теоретичний аналіз вказав на причини недоліків у розвитку самостійності майбутніх магістрів психологів, що у нашому розумінні, включають недостатню підготовку самих викладачів до сприяння самостійному розвитку студентів, низький рівень зацікавленості у створенні спеціальних індивідуальних та групових завдань для розвитку самостійності та активізації їх творчого потенціалу під час навчання різних предметів. Також до цих труднощів долучається нерозуміння викладачами сутності психологічних механізмів, які сприяють розвитку самостійності, та факторів, які визначають зростання цієї якості у майбутніх фахівців (Павлюк, Грись & Шопша, 2019).

Відсутність у навчальних предметах спеціального психологічного компонента для розвитку самостійності як важливої якості особистості, а також відсутність сучасних навчально-методичних посібників і тренінгових програм для підтримки цього розвитку, які б враховували принципи послідовності, систематичності та діалектичності.

Аналізуючи дослідження Павлюк М.А., ми зрозуміли, що ефективність розвитку самостійності також залежить від рівня професійної свободи особистості, її психолого-педагогічної гнучкості і можливостей розкриття потенціалу в реальній практичній діяльності. Цю ефективність розвитку самостійності можна визначити як тенденцію до творчої самореалізації особистості під час професійної підготовки, можливість розкриття творчого потенціалу, яке виявляється в конкретній практичній діяльності, такий як стажування, де студенти мають можливість розвивати самостійні навички під час навчання.

Тенденція до творчої самореалізації може виявлятися через реалізацію принципів, індивідуалізації і диференціації в процесі підготовки майбутніх фахівців, що дає студенту можливість відчувати себе активним учасником свого професійного становлення. Самостійна професійно-орієнтована діяльність повинна бути не лише цікавою і інтелектуально вимогаючою, але також самонаправленою, тобто вона має враховувати як індивідуальні особливості кожного студента, так і методи досягнення мети, що мають бути адаптованими і різноманітними, в залежності від конкретних обставин (Павлюк, Грись & Шопша, 2019).

Отже, ключовими є не тільки організація діяльності майбутнього фахівця, але й вирішення тих завдань, що пов'язані з організацією професійної практичної діяльності, що в свою чергу вимагає розуміння структури, видів, психологічних аспектів і умов успішного функціонування такої діяльності. Виходячи з цих міркувань та позицій особистісного підходу важливо

налаштовувати ці компоненти з урахуванням індивідуальних особливостей кожного студента, таких як рівень знань, навичок, творчих здібностей, а також особливостей їхньої мотивації, ціннісних переконань та емоційно-вольової сфери, які грають важливу роль у розвитку їхньої самостійності (Павлюк, Грись & Шопша, 2019). Крім того, на наш погляд, процес розвитку самостійності має бути керованим, якщо він розглядається як технологічний процес, що враховує такі аспекти, як можливість вимірювання, інтенсивність, відтворюваність, соціально-ігровий контекст та моделювання професійних ситуацій, з виконанням дидактичних, комунікативних і особистісно-смыслових функцій (Bandura, 1997).

Крім того, при розробці системи розвитку самостійності майбутніх фахівців ми маємо врахувати, необґрунтованість розділення теоретичної і практичної підготовки фахівців. Відомо, що теоретична підготовка включає не лише набір теоретичних знань, систему понять, тенденцій, протиріч, законів і закономірностей, але також розуміння їх взаємозв'язків і взаємозалежностей. Саме вивчення цих динамічних взаємодій і дозволяє студентам розвивати системно-критичне мислення. Крім того, у процесі теоретичного вивчення здійснюється виділення реальних елементів і явищ або процесів у формі понять. Процес мислення, який виникає, включає творчість, передбачення та прогнозування, маючи, таким чином відповідний практичний вплив і на формування навичок. В результаті розвиток суб'єктності майбутніх фахівців, що відбувається в процесі моделювання суб'єкт-суб'єктної взаємодії, стає важливою умовою їхньої підготовки (Bandura, 1997).

Наведені та застосовані нами в процесі підготовки до професійної діяльності психологічні методи мають створювати такі умови, в яких студенти мають можливість активно сформувати приклади професійної поведінки, які б відповідали їхній особистісній позиції щодо майбутньої професійної діяльності, а саме, спрямовувалися на розуміння різноманітності та різноспрямованості причин і факторів, які впливають на взаємодію та досягнення успішних результатів, що в свою чергу, відкрило б можливості для саморегулювання майбутнього магістра психолога у конкретній діяльності і надавало цьому процесу цілісності, гнучкості, послідовності, системності та альтернативності вибору методів і форм організації освітньої діяльності як викладача, так і студентів.

Наприклад, рефлексивна технологія базується на підході, де важливо ставиться "суб'єкт-суб'єктні" відносини у процесі підготовки до професійної діяльності. Використання цього підходу, на наш погляд, призводить до кардинальних змін у ролі викладача; методах навчання та поведінці викладача, який стимулює бажання студентів до їх загального і професійного зростання, сприяючи, таким чином їхньому переходу від максимальної допомоги викладача до самостійності студента магістра у своїй підготовці. Дослідження підтверджує, що саме такий підхід сприятиме послідовному розвитку самостійності та особистісних та професійних змін у майбутніх магістрів психологів і сприяє рефлексії.

Наступну технологію, яку, на наш погляд, можна запропонувати в процесі професійної підготовки майбутнім психологам, це - інтеграційна технологія, яка у процесі навчання майбутніх фахівців сприяє розвитку професійної свідомості, де викладач створює умови та надає підтримку для того, щоб студенти зрозуміли, як досягти своїх цілей і оцінювали результати своєї роботи (Deci, 1986).

Ще однією важливою умовою ефективності підготовки майбутніх психологів є встановлення взаємозв'язку між глибиною теоретичного розуміння психологічних явищ і готовністю до практичного застосування навичок самостійності у різних сферах життєдіяльності. Складність досягнення цієї умови полягає в потребі інтегрувати процес накопичення знань і їх перетворення в конкретні практичні вміння і навички. Для досягнення цієї мети мають бути використані різні форми навчання, а саме: лекції-бесіди, семінари, заняття-тренінги, ділові ігри та рефлексійні заняття, які дозволяють студентам моделювати різні ситуації. Однак, при цьому, ми погоджуємося з автором, що важливим є забезпечення єдності і цілісності всіх етапів підготовки фахівців, включаючи теоретичну та практичну підготовку, реальну практичну діяльність у професійному середовищі та активізацію самостійності студентів (Павлюк, Грись & Шопша, 2019).

Відомо, що у професійному становленні майбутніх фахівців важливу роль відіграє взаємодія з професійним середовищем, дозволяючи, таким чином, студентам відтворити та освоїти техніку професійної поведінки, глибше розібратися в технологіях майбутньої професійної діяльності та вивчити навички спілкування з фахівцями різних галузей або окремими підрозділами. Підготовка до цих завдань найбільш ефективно здійснюється як під час проходження практики, що залежить

ПЕДАГОГІКА

від рівня розвиненості самостійності як особистісної якості студента так і можливості отримання методичної підтримки під час роботи у професійному середовищі і можливостей взаємодії з наставниками.

Ще одним аспектом ефективного розвитку самостійності у майбутнього фахівця є розумне поєднання індивідуальних та групових методів взаємодії. Використання особистісно і суб'єктно-орієнтованих методик сприяють досягненню цієї якості шляхом використання таких принципів успішної міжпрофесійної взаємодії як принципи ситуативності, варіативності та особистісного підходу, з урахуванням професійної і психологічно обґрунтованої доцільності форм і методів. При цьому, для сформованості навичок відповідного методу розвитку самостійності, студенту потрібно максимально точно спроектувати реальну ситуацію професійної діяльності, застосовуючи різноманітні варіації і адаптуючи їх до конкретного контексту та власних потреб, що сприятиме ефективності майбутньої професійної діяльності.

Висновки. Узагальнюючи вище викладене, підкреслимо: у сучасному суспільстві для формування повноцінної особистості майбутнього психолога надзвичайно важливим є аспект розвитку його самостійності, як важливої якості для його майбутньої професійної діяльності, що потребує посилення уваги до організації самостійної навчальної роботи студентів, сприяння становленню їх самоосвітньої діяльності. Аналізуючи проведене теоретичне дослідження, доведено, що навички самостійної діяльності розвиваються, коли є наявність складної і захопливої навчально-пізнавальної проблеми, яка вимагає постійного використання інтелектуальних та емоційних зусиль як студента так і викладача.

З одного боку, ця проблема має бути самокерованою, тобто дозволяти різні шляхи і методи досягнення результату. З іншого боку, це має включати в себе відсутність надмірного контролю з боку викладача, які можуть позбавити особистість її індивідуальності, зменшити соціальну відповідальність і не сприяти розвитку навичок самостійності.

Саме тому у рамках розгляду особистісної самостійності важливими стають вміння до самоаналізу та самостійного спостереження, які сприяють реальному осмисленню власного досвіду та впливу на розвиток окремих якостей особистості, які визначають рівень її самостійності. Ці можливості впливу стосуються не лише зовнішніх факторів, які можуть обмежувати розвиток самостійності майбутнього фахівця, але й внутрішніх компонентів, що включають в себе психологічні механізми, які сприяють особистісно-професійному зростанню та самовдосконаленню в процесі професійної підготовки майбутнього магістра психолога в умовах соціальних змін.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Балл, Г.О. (2017). *Раціогуманістична орієнтація в методології людинознавства*. Київ: ПП «СКД».
- Волошина, В.В. (2015). Специфіка прояву губристичної мотивації в процесі підготовки майбутнього психолога. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія № 12. Психологічні науки: Збір. наук. праць. № 2(47)*. 161–168.
- Павлюк, М.М., Грись, А.М. & Шопша, О.Л. (2019). *Концептуалізація системи сімейно-орієнтованого психолого-педагогічного супроводу родини, яка виховує дитину з особливими потребами*. Мелітополь.
- Пасов, Є. І. (2002). *Культуроподібна модель професійної підготовки вчителя*. Іноземні мови.
- Серіков, В.В. (2012). Розвиток особистості в освітньому процесі. *Логос*.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: the exercise of*. W.H. Freeman & Co.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Prentice-Hall.
- Deci, E. (1986). *The dynamics of self-determination in personality and development*.

REFERENCES

- Ball, H.O. (2017). *Ratsiohumanistychna oriientatsiia v metodolohii liudynoznavstva [Rational humanistic orientation in the methodology of humanities]*. Kyiv: PP «SKD».
- Voloshyna, V.V. (2015). *Spetsyfika proiavu hubrystychnoi motyvatsii v protsesi pidhotovky maibutnoho psyholoha. Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova. Seriiia № 12. Psykholohichni nauky: Zbir. nauk. Prats [The specifics of the manifestation of hubristic motivation in the process of training a future psychologist. Scientific journal of the National*

Pedagogical University named after M.P. Drahomanova. Series No. 12. Psychological Sciences: Collection of science works]. № 2(47). 161–168.

Pavliuk, M.M., Hrys, A.M. & Shopsha, O.L. (2019). Kontseptualizatsiia systemy simeino-oriientovanoho psykhologo-pedahohichnoho suprovodu rodyny, yaka vykhovuie dytnu z osoblyvymy potrebamy [Conceptualization of a system of family-oriented psychological and pedagogical support for a family raising a child with special needs]. Melitopol.

Pasov, E. I. (2002). Kulturopodibna model profesiinoi pidhotovky vchytelia [Culture-like model of professional teacher training]. Inozemni movy.

Sierikov, V.V. (2012). Rozvytok osobystosti v osvitnomu [Personality development in the educational process]. Lohos.

Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: the exercise of*. W.H. Freeman & Co.

Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Prentice-Hall.

Deci, E. (1986). *The dynamics of self-determination in personality and development*.

A. Lariontseva

DEVELOPMENT OF INDEPENDENCE IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING OF THE FUTURE MASTER OF PSYCHOLOGIST UNDER THE CONDITIONS OF SOCIAL CHANGES

Resume

Goal. *The article analyzed and determined the relevance of the study of the problem of the development of the independence of future masters of psychology in the process of professional training under the conditions of social changes, substantiated the relevance of solving the problem, considered the theoretical issues of the development of the independence of the future master of psychology.*

The relevance of the study is determined by the deep transformations of the values of being in modern Ukrainian society, connected with the rethinking of human creativity.

The realization of this goal in institutions of higher education, in particular in the context of the professional training of future psychologists, is connected with the development and implementation of innovative educational technologies that will be able to activate the development of independence in future specialists.

Research methods. *To achieve the goal in the work, it is planned to use a set of methods and techniques of scientific knowledge.*

The results. *The importance of the development of independence in the process of professional training of the future Master of Psychology in the conditions of social changes is revealed.*

Conclusions. *Socio-economic transformations that are constantly taking place in society place new demands on the personality of a modern specialist.*

Modern researchers, such as E. Rapatsevich, L. S. Vygotskyi, V. I. Morosanova and others, almost unanimously note that the increasing pace of development of new technologies, the information "explosion" and the rapid "obsolescence" of information; sharp complication, automation and computerization of production processes; the high probability of occurrence of "non-standard" situations in the industrial and social spheres, put forward new demands on the future masters of psychology.

Keywords: *independence; professional training; social changes; psychologist.*

DOI

УДК 378.340.147

A. Маркелов

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З МІЖНАРОДНОГО ПРАВА В ТЕХНІЧНОМУ ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Резюме

У статті розкриваються теоретичні та практичні аспекти професійної підготовки майбутніх бакалаврів з міжнародного права. Проаналізовано освітньо-професійну програму